

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

УДК 37.013.42

М. І. Бабкіна

Національний університет «Львівська політехніка»

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗА ФАХОМ

У статті досліджено типи інформаційних потоків та ефективність їх використання в процесі проектної діяльності студентів за фахом. Акцентовано, що кожний тип інформаційних потоків має свої особливості та функціональне навантаження і лише їх поєднання у змозі забезпечити повноцінну достовірність фактів, необхідних у процесі дослідження певної проблеми.

Зазначено, що використання інформаційних потоків у процесі проектної діяльності за фахом дозволить студентам виокремити важливих постачальників необхідної інформації, здобути інформацію з конкретної проблеми дослідження професійного спрямування, визначити реальну об'єктивність певного факту, систематизувати й опрацювати інформацію та створити інформаційний продукт своєї діяльності з обов'язковою його презентацією.

***Ключові слова:** інформаційні потоки, проектна діяльність за фахом, студенти, інформаційний продукт, здобувати інформацію.*

Постановка проблеми. Сучасне інформаційне суспільство потребує високваліфікованих фахівців у різних галузях науки і техніки, здатних здобувати, систематизувати, аналізувати інформацію, яку вони будуть ефективно використовувати в професійній діяльності. Постає проблема запровадження інноваційних технологій і методик інформаційного забезпечення підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Однією з прогресивних технологій використання інформаційних ресурсів має проектна діяльність студентів, спрямована на формування в майбутніх фахівців професійно орієнтованих знань, умінь і навичок, дослідницьких навичок, уміння узагальнювати здобуті знання і використовувати інформацію в професійній підготовці.

В інформаційному суспільстві успішна професійна підготовка залежить від готовності та здатності спеціаліста сприймати, критично оцінювати й використовувати у власній професійній діяльності безперервний потік інформації, створювати новий інформаційний продукт, застосовуючи інноваційні технології. Актуальність проблеми полягає у впровадженні проектної технології в професійну підготовку студентів різного профілю з метою формування в них умінь і навичок працювати з інформаційними потоками.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідження проблеми використання інформаційних технологій у навчальній і професійній діяльності студентів, аналіз системи інформатизації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах, розвиток інформаційної діяльності студентів у процесі професійної підготовки висвітлюють у своїх працях Т. Авер'янова, Ю. Атаманчук, Т. Бабенко, Т. Волкова, Н. Гендіна, М. Жалдак, Л. Жучкова, І. Захарова, Г. Козлакова, І. Остапйовська, Н. Очкаленко, Р. Гуревич, Т. Сахнова, Г. Сілкова, А. Соляник, Л. Хромченко та ін. Проектна діяльність як освітня технологія, метод проектів, як засіб підготовки майбутніх фахівців, проектна технологія, як сукупність навчально-пізнавальних прийомів розкрита в дослідженнях В. Васильєва, М. Голубенко, С. Горлицької, І. Іонової, Н. Кайди, І. Карнаухової, П. Кендзьора, Н. Котеланець, В. Курбатова, Є. Полата, Л. Панченко, О. Павленко, О. Пометун, Н. Солопової, О. Фунтікової та ін. Однак, ще недостатньо розкрита проблема щодо формування в студентів умінь та навичок працювати з інформаційними потоками та ефективно їх використовувати в процесі проектної діяльності за фахом.

Мета статті – вивчення та аналіз інформаційних потоків і ефективність їх використання студентами в проектній діяльності за фахом.

Виклад основного матеріалу. Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах передбачає активізацію навчально-пізнавальної та дослідницької діяльності студентів, формування в них творчого мислення, вміння вибудовувати й висловлювати власну точку зору, вміло здобувати та застосовувати інформацію, необхідну для їх професійного зростання. Такий підхід до професійної підготовки студентів потребує застосування інноваційних технологій, однією з яких є проектна діяльність.

Аналіз наукових досліджень дає нам підставу трактувати проектну діяльність за фахом як освітню технологію, яка має на меті організацію навчально-пізнавальної і науково-дослідної роботи студентів, спрямованої на їх підготовку до самостійної професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства, формування в них умінь і навичок планувати й виконувати практичні завдання, створювати інформаційний продукт своєї діяльності з обов'язковою його презентацією. Метод проектів розглядають як засіб управління активною діяльністю студентів [3], як засіб розвитку й саморозвитку професійного росту майбутніх спеціалістів [5]. Окрім того, метод проектів спрямований на формування критичного і творчого мислення, вміння працювати з інформацією [4]. Використання інформаційно-комунікативних технологій і безперервна інформаційна підготовка сприяє зростанню мотивації майбутніх фахівців, підвищенню успішності навчання [1].

Таким чином, технологія проектної діяльності має важливе практичне значення, дає змогу сформувати в студентів навички й уміння досліджувати та вирішувати конкретну проблему. Треба зазначити, що будь-який проект передбачає різні етапи його реалізації: вибір проблеми; постановка мети; планування діяльності; прогнозування результатів; збір, систематизація, обробка, використання інформації; створення інформаційного продукту; представлення своєї діяльності перед аудиторією; аналіз і оцінка діяльності [2].

Технологія проектної діяльності стимулює активний пізнавальний процес, який неможливий без застосування навичок роботи з різними інформаційними потоками. Інформаційний потік розглядаємо як сукупність даних, що циркулюють у середині інформаційної системи, який має зв'язок із зовнішнім середовищем. Інформаційний потік містить дані, необхідні для управління різними операціями та контролю за ними. У процесі управління інформаційним потоком важливе значення мають координація та узгодження основних характеристик потоку – швидкості передачі і прийому інформації, обсягу інформації та пропускну здатності каналу інформації.

Процес ефективного й об'єктивного опрацювання здобутої інформації та створення інформаційного продукту передбачає вміння розрізняти типи інформаційних потоків. На сьогодні виділяють наступні типи інформаційних потоків: офіційна інформація; науково-дослідна інформація; ділова (виробнича) інформація; публіцистична інформація; художньо-естетична інформація; довідкова інформація; реклама; інформація у вигляді чуток [2].

Офіційна інформація – державні закони, постанови, угоди, укази, розпорядження, рішення, заяви, постанови місцевих органів самоврядування, комюніке, виступи керівних і державних діячів тощо.

Науково-дослідна інформація – виступи, різноманітні публікації, поліграфічні та інтернет видання спеціалістів та науковців (наукові статті, тези, доповіді, звіти, дисертації, монографії, автореферати), у яких висвітлюються дослідження з різних галузей науки і техніки тощо.

Ділова (виробнича) інформація – виступи, публікації, розробки, угоди, договори, статuti, консультації, поради, вказівки, замовлення, інструкції, акти, запити, пропозиції, службова кореспонденція, схеми, креслення та інші службові документи фахівців, присвячені різного роду практичним питанням у виробничій діяльності з різних галузей науки і техніки.

Публіцистична інформація – аналітичні матеріали, викладені засобами масової інформації та спеціалізованими науковими виданнями у формі різнотипних жанрових одиниць від однофразного повідомлення, коментаря до значних за розміром та характером аналітичних статей, оглядів, виступів, рецензій, кореспонденцій тощо.

Визначальним критерієм, який вирізняє публіцистичну інформацію від інших, є своєрідний спосіб викладу думок, наявність у творах логічних, емоційно-образних і почуттєвих одиниць. Людські почуття є свого роду реакцією на будь-який процес, що відбувається в оточуючому нас середовищі. Вирішуючи різноманітні завдання і проблеми сьогодення ми, насамперед, апелюємо до почуттів людини, до її свідомості, розуму. Людська свідомість невіддільна від емоцій. І саме тому власне емоції і виступають основним джерелом мотиваційних дій особистості. Публіцистика в сучасному житті розглядається як особливий вид діяльності та літератури, що висвітлює актуальні економічні, соціальні, суспільні, політичні та інші проблеми сьогодення в періодичній пресі й окремих виданнях, радіо, телебаченні, інтернет-виданнях, з метою впливу на громадську думку, суспільну свідомість та вирішення конкретних проблем. Звідси – головна функція публіцистики, яка здійснює процес формування громадської думки, впливає на свідомість та на суспільну практику.

Художньо-естетична інформація – це, насамперед, інформація, яка вміщує загальні закономірності художньо-естетичного освоєння дійсності людиною, про сутність і існуючі форми відображення дійсності та перетворення життя за законами краси, про роль мистецтва в розвитку громадянського суспільства. Безперечно, це – тематичні та художні книги, журнали, газети, кіно- і телефільми, спеціальні художньо-мистецькі видання, телевізійні передачі, театральні вистави тощо.

Довідкова інформація – спеціальні довідкові видання, додатки, програми, оголошення, прес-реліз, розклади та схеми руху транспорту, карти автомобільних доріг, повідомлення про погоду на телебаченні, радіо та газетах, прейскуранти, повідомлення про акції тощо.

Реклама – рекламні оголошення, тематичні рекламні плакати, проспекти, флаєри, цільова та тематична рекламна розсилка тощо.

Чутки – це інформація, яка виникає і може надходити від однієї чи декількох осіб, організацій, установ про непідтверджені події та факти; колонки чуток і пліток у так званих «жовтих» ЗМІ, розмови в громадському транспорті тощо. Форми передавання такої інформації носять стихійний характер. Факти викладені за цими схемами, як правило, недостовірні та непідтверджені, подеколи навмисно «перекручені». Але основу їх складають психологічні рефлексії однієї людини чи певної групи людей, частини населення певного району, регіону на ті чи інші проблеми, явища, які відбуваються в суспільстві. Тобто чутки – це свого роду емоційна реакція громадськості на резонансну подію, явище, факт, коли система офіційної

інформації повністю відсторонюється, не дає відповідних роз'яснень та коментарів з приводу того чи іншого явища, події, факту тощо. В деяких випадках чутки є результатом попередньо спланованого розповсюдження певної інформації з метою маніпулювання свідомістю лабільної, неспроможної до проведення початкового аналізу фактів, подій, явищ частини суспільства. Мета такого маніпулювання полягає в отриманні латентних преференцій особами, організаціями, установами, які застосовують такий метод досягнення мети.

Є умовна класифікація чуток за різними ознаками. Якщо взяти інформаційну складову чуток, коли визначається ступінь достовірності, вони поділяються на: абсолютно недостовірні; частково правдоподібні; правдоподібні.

Основними мотивами, які визначають природу виникнення чуток, є:

- – умовна компенсація емоційної недостатності, за якої інформуюча сторона повідомлення може отримувати певне задоволення від реакції співрозмовника;
- потреба здобуття авторитету (виклад інформації в колі певної групи людей відповідним способом, коли вона приносить задоволення основній частині групи, формуючи певні позитивні установки ставлення щодо особи комунікатора);
- підсвідоме прагнення зменшити психологічні напруження, які є результатом суб'єктивних страхів та побоювань з того чи іншого приводу (ефект колективного розподілу хвилювання зменшує загальний рівень емоційного напруження конкретної особи);
- вияв суб'єктивного озлоблення (характерне для поширення агресивних чуток, шляхом завищення реальної потенційної загрози з боку певної особи, групи людей, організацій, установ).

Кожний тип інформаційних потоків має свої особливості та функціональне навантаження і лише їх поєднання в змозі забезпечити повноцінну достовірність фактів, необхідних у процесі дослідження певної проблеми. Необхідно зауважити, що зазначений вище поділ інформаційних потоків є достатньо умовний, але необхідний для розуміння студентською молоддю внутрішніх закономірностей та можливостей кожного з представлених видів інформації. Цей поділ дозволить студентам, у процесі проектної діяльності, виокремити, який із представлених видів інформаційних потоків є важливим постачальником необхідної інформації з конкретної проблеми дослідження за фахом, визначити його статус та існуючу реальну об'єктивність певного факту, проблеми, явища.

Інформаційні потоки, якими користується молода людина, створюють для неї певний інформаційний простір. Використання різних інформаційних джерел формує в неї інформативні сфери розуміння світу, визначає її ціннісні орієнтації, погляди, переконання, стиль життя, сприяє розвитку її задатків та здібностей. Уміння аналізувати та оцінювати здобуту інформацію надасть змогу молодій людині прийняти правильне рішення і зробити свій вибір. Відсутність різнобічної та об'єктивної інформації може зробити особистість об'єктом маніпуляцій.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У процесі збору інформації студенти мають набути вміння працювати з інформаційними потоками та контролювати достовірність здобутих фактів і повідомлень. Наведена класифікація інформаційних потоків дозволить студентам зорієнтуватись у процесі проектної діяльності щодо характеру викладеної інформації та її достовірності, допоможе зробити логічний аналіз здобутої інформації та надасть можливість провести її зіставлення з явищами та фактами з інших джерел інформації.

Отже, застосування зазначених інформаційних потоків у процесі проектної діяльності за фахом дозволить студентам виокремити важливих постачальників необхідної інформації, здобути інформацію з конкретної проблеми дослідження професійного спрямування, визначити реальну об'єктивність певного факту, систематизувати й опрацювати здобуту інформацію, створити інформаційний продукт (реферативні, оглядові, аналітичні та інші документи з досліджуваної проблеми).

Проектна діяльність за фахом спонукає до росту мотивації і професійної зацікавленості, інформаційних умінь і дослідницьких якостей студентів та їх самореалізації в професійній сфері.

Перспективи подальших наукових розвідок полягатимуть у дослідженні проблеми використання інформаційно-комунікативних технологій у процесі проектної діяльності студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук Ю. М. Система інформатизації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах / Ю. М. Атаманчук // Управління в освіті : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, 18–19 квітня 2013 р., Львів. – Львів : Видавництво «Тріада Плюс», 2013. – С. 17–18.
2. Бабкіна М. І. Інформаційна типологія в проектній діяльності : методичний посібник / М. І. Бабкіна. – Львів : ЗУКЦ, ПП НВФ БІАРП, 2008. – 52 с.
3. Кайда Н. О. Метод проектів, як засіб управління активною діяльністю в підготовці майбутніх викладачів / Н. О. Кайда // Управління в освіті : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, 18–19 квітня 2013 р., Львів. – Львів : Видавництво «Тріада Плюс», 2013. – С. 98–100.
4. Полат Е. С. Метод проектов / Е. С. Полат. – М., 2001.

5. Футнікова О. О. Сучасний погляд на використання методу проектів в організації самостійної роботи студентів поза аудиторією у вищій школі / О. О. Футнікова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 11. – С. 17–24.

РЕЗЮМЕ

Бабкина М. И. Использование информационных потоков в процессе проектной деятельности студентов по специальности.

В статье исследованы типы информационных потоков и эффективность их использования в процессе проектной деятельности студентов по специальности. Акцентировано, что каждый тип информационных потоков имеет свои особенности и функциональную нагрузку и только их соединение обеспечит полноценную достоверность фактов, необходимых в процессе исследования конкретной проблемы.

Отмечено, что использование информационных потоков в процессе проектной деятельности по специальности предоставит возможность студентам выделить важных поставщиков необходимой информации, получить информацию по проблеме исследования профессионального направления, определить реальную объективность конкретного факта, систематизировать и обрабатывать информацию, создавать информационный продукт своей деятельности с обязательной его презентацией.

Ключевые слова: информационные потоки, проектная деятельность по специальности, студенты, информационный продукт, получать информацию.

SUMMARY

Babkina M. Application of information flow for the students' design activity by profession.

The types of information flow and the effectiveness of their application for the design process of students by profession are investigated in the article.

It has been underlined that every type of information flow commands its peculiarities as well as functional meaning. Thus, the only way to provide a full reliability of the facts that are necessary for certain problem's research is the combination of these types.

It has also been noted that suggested information flow classification could enable students to orient them toward the characteristics of information given and its reliability, help analyze this information in logical way and provide an opportunity to compare it with the phenomena and facts taken from the other sources of information.

Design activity by profession as an educational technology that is aimed at organizing the process of teaching, cognition and research work of students directed at their training for independent professional activity in the information society, forming their skills to plan and implement different practical tasks as well as to create and present an informational product of their activity is under consideration here. Design activity by profession promotes the increase in motivation and professional curiosity, the development of student's skills and abilities to carry on research as well as enables them to be self-realized professionals.

Information flow, used by young people, creates some informational environment. Using different sources of information forms their informative spheres of world perception, defines their value orientation, views, convictions, style of life and promotes the development of their potentialities and abilities. The competence to analyze and estimate the information obtained will enable a young man to accept a right decision and make a choice.

It has been emphasized that using the noted information flow for the process of design activity by profession will help students distinguish the most important suppliers of necessary information, get the information concerned with certain profession research

problem, define a real objectivity of any fact, systematize and process the information, create review, analytical and other kinds of documents referred to the problem they are investigating.

Key words: *information flow, design activity by profession, students, information product, to obtain information.*

УДК 371.134.372.851

О. Г. Бесова

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ

Розглянуто можливості формування інформаційної компетентності як складової професійної компетентності майбутнього вчителя математики. У статті зроблений аналіз літератури та уточнені компоненти, функції, рівні сформованості, структура інформаційної компетентності вчителя. Визначено багатоаспектність поняття інформаційної компетентності, яку дослідники пов'язують з феноменом інформаційного суспільства, з технологічною революцією, з появою і розповсюдженням електронних інформаційно-комунікаційних технологій, також визначено основні елементи формування інформаційної компетентності та запропонована її реалізація за допомогою медіаосвітніх технологій.

Ключові слова: *інформаційна компетентність, навчальний процес, учитель математики, професійна компетентність.*

Постановка проблеми. Стрімкий науково-технічний прогрес, зумовлений сучасними інформаційними технологіями, поставив людство перед протиріччям між великим обсягом знань та можливостями людини щодо його засвоєння. Стимулюючим чинником цього протиріччя повинна стати реалізація концепції освіти, що передбачає навчання людини впродовж усього її життя. Учитель зобов'язаний постійно дбати про рівень самоосвіти, інформаційної культури, відповідність своєї фахової підготовки сучасному рівню науки. У зв'язку зі становленням і розвитком системи національної освіти особливого значення набувають питання оновлення змісту та вдосконалення методики навчання. Тому останнім часом активно дискутується питання підготовки майбутнього вчителя математики на засадах компетентнісного підходу як найефективнішого для освітнього процесу, такого, що забезпечує підготовку фахівця відповідно до сучасних вимог суспільства. Тобто вчитель математики повинен мати достатню фундаментально-наукову підготовку; знати методи наукового пізнання в математиці; використовувати комп'ютерні технології на різних етапах навчально-виховного процесу. Діагностику рівня науково-теоретичної підготовки можна здійснювати за допомогою тестування. Учитель